СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 127. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 3 червня 1935. — VOL. XLIII. No. 127. Jersey City, N. J., Monday, June 3, 1935. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ПРО НАСЛІДКИ СУДОВОГО РІШЕННЯ ПРО „НАЙРУ"

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт використав правильну тижневу конференцію з представниками преси, щоби представити краєви свої погляди й почування з огляду на недавнє рішення найвищого суду Злучених Держав про закон про краєву відбудову.

Назагал президент віднісся до рішення незвичайно критично. Зясовуючи далекосяглі наслідки цього рішення, щодо заборони конґресови делеґувати законодатну владу урядови, президент заявив, що воно просто позбавляє уряд всякої можливости робити якінебудь заходи, щоб задержати економічні й суспільні умовини краю в певних межах. Звертаючися потім до тої частини рішення, в котрій найвищий суд звертав конґресови увагу, що він може видавати закони тільки щодо міжстейтової таорговлі, президент Рузвелт сказав, що ця частина рішення завертає край до часів, коли Американці їздили кіньми й возами.

Президент малював дуже чорно економічні наслідки цього рішення. Він казав, що рішення загрожує не тільки законови про відбудову краю, але й іншим подібним законам. Він зовсім не дивувався, якби незадовго почали на біржі спадати ціни шерів і бондів.

Він говорив накінець, що одиноку зараду нарід Америки може знайти в собі самім, у своїй здібности зробити без уряду те, що за нього хотів зробити конґрес і уряд. Він закликав ґазети й радіо, щоби вони представили народови справжній стан річей.

БІРЖА ВЖЕ ВІДЧУВАЄ НАСЛІДКИ ПРОМОВИ ПРЕЗИДЕНТА.

НЮ ЙОРК. — Ще того самого дня, коли президент сказав свої погляди про наслідки рішення найвищого суду для політики уряду, почали на біржі спадати ціни на шери.

Це був третій спад від проголошення суду.

Рівночасно почали спадати ціни на деякі важні товари, як бавовну й цукор.

Зате ціни на мясо ростуть далі, бо, мовляв, люди купують мясо більше, як треба, а мяса мало через посуху минулого року.

ЧИСЛО ЖЕРТВ ПОВЕНИ РОСТЕ.

ДЕНВЕР (Колорадо). — Повени рік північної частини стейту Колорадо, південно-західної частини стейту Вайоминг та північно-західної частини стейту Небраска, що вилляли через великі весняні дощі, які впали на західніх збочах Скалистих гір, спричинили великі шкоди.

Комунікація сильно ушкоджена. Багато залізниць не ходять. Багато людських осель ще далі під водою. Де води уступили, люди шукають тіл пропавших осіб. Досі знайдено 20 трупів.

Тисячі фармерських родин утікають з долин на вище положені місця.

ДОНОСЯТЬ ДАЛІ ПРО ЗБИВАННЯ ЦІН ФАБРИКАНТАМИ.

НЮ ЙОРК. — Юнії обєдналися для кампанії проти заходів фабрикантів збивати ціни й поширяти години праці, не сподіваючися ніякої перешкоди від закона ні уряду, відколи суд признав „Найру" неконституційною.

Юнія жіночих кравців закликає громадянство ставити активний опір заходам фабрикантів і на законодатним полі й поза законодатними тілами.

Місцеве бюро для відбудови краю дістає кождого дня сотки жалоб робітників проти нових зарядженъ капіталістів, що стинають робітничу заплату та поширяють години праці.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ВЕЛИКИЙ КРАВЕЦЬКИЙ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — „Інтернешенел Лейдіс Ґармент Воркерс Юніон" викінчила вже пляни страйку, що має бути зарядженний на випадок, як юнії не вдасться зробити з фабрикантами нового контракту на місце старого, що кінчиться 1-го червня.

Страйк обійме коло 40,000 робітників і робітниць у 1,350 робітнях.

СТУДЕНТСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ ЧЕРЕЗ СТРАЙК.

КОЛОМБОС (Огайо). — Коло двіста поліцаїв і детективів виступили проти страйкарів у місцевій різниці „Коломбос Пекинг Ко.". Страйкарам помагали студенти місцевого стейтового огайського університету. Між ними й поліцією прийшло до кривавої сутички, в котрій ранено чотирох поліцаїв та кільканайцять студентів, симпатиків страйкарів. Арештовано 22 симпатиків.

По бійці міський уряд і заряд поліції виступили проти студентів, остерігаючи їх, що вони не сміють мішатися в страйк та брати участь у пікетуванню. Студенти, видно, не хочуть слухати цих приказів.

ЗАПОВІДАЮТЬ ЗРІСТ КООПЕРАЦІЇ.

На річних зборах Кооперативної Ліґи Східніх Стейтів у Ню Йорку секретар організації предложив звіт, котрим він хоче доказати, що в Америці почала нарешті розвиватися на серію кооперація консументів. Доказував він числами, що тепер ця кооперація має в східніх стейтах коло 1,600,000 членів, котрі купують свої товари через кооперативні організації. Денна торговля цих кооператорів виносить коло 1 міліона долярів.

БУДОВА ВЧИТЕЛЬСЬКОЇ ОСЕЛІ НА ЗАКАРПАТТІ.

Товариство „Учительська Громада" на Закарпатті приступає невдовзі до будування оселі для своїх членів. На цю ціль вже зложили члени понад 30,000 Кч. Літня оселя має бути побудована коло місцевости Кобилецька Поляна в рахівській окрузі.

ПЕРЕКОНАЛИСЯ НА ВЛАСНІЙ ШКІРІ.

Свого часу втекли до Чехословаччини, а потім до Советів по програній революції австрійські соціялісти.

Тепер повідомляє один німецький часопис із Харкова, що австрійські втікачі, яких большевики приняли зразу високопарними промовами, а потім посадили в таборі для інтернованих, не могли дальше видержати знущань червоних московських товаришів і збунтувалися та напали на сторожу табору. Тоді чрезвичайка справилася з ними дуже скоро: 140 австрійських соціялістів увязнила і по них усякий слід пропав. Родина про них не може дістати ніякої вістки. Мабуть пішли австрійські товариші „в разход" (на розстріл), або на Соловки.

Інші товариші вже мабуть не будуть спішитися до комуністичної „батьківщини".

АДРЕНАЛІН УРАТУВАВ ДИТИНУ ВІД СМЕРТИ.

В містечку Овен Савнд, Онт., д-р А. Ф. Лерд переводив операцію на 5-літній дівчині. Після операції сестра жалібниця (доглядачка) донесла лікареви, що дівчина померла. Тоді лікар впорскнув у серце дівчинки 9 крапель адреналіну і дівчина ожила.

ПЯТЕРНЯТА БУДУТЬ НА КАЛЕНДАРЯХ.

Діонові пятернята будуть наступного року на календарях у Канаді. Департамент ґенерального правника провінції Онтеріо подав до відома, що одна фірма взяла фотографії славних дітей, щоб наступного року помістити їх на стінних календарях. За те майно пятернят має збільшитися сумою $28,000.

СУД ПРИЗНАВ УКРАЇНСЬКІЙ ЖІНЦІ ВІДШКОДУВАННЯ.

В суді королівської лави у Вінніпеґу признав суддя Донован Парасці Гаврилюк $2,500 відшкодування за те, що констабель Вір з відділу кінної поліції в Ст. Норберт потовк її кілька місяців тому автомобілем. Автомобіль поломив їй обі руки, обі ноги, два ребра й обойчик. Оборона доказувала, що нещастя не можливо було оминути, коли жінка пустилася перебігти дорогу, не зважаючи на надїжджаючий автомобіль.

АНГЛІЙСЬКИЙ КНЯЗЬ ЗАСУДЖЕНИЙ НА 9 МІСЯЦІВ.

І князеви не можна в Англії робити того, на що закон не позволяє. В Лондоні засуджено на девять місяців тюрми князя Менчестеру за „принимання грошей під ложними претенсіями". Князь, якому тепер 59 літ, признався підчас розправи, що його фінансова дорога була останніми часами камениста. Обвинувачення проти нього було, що він заставив дорогоцінности своєї помершої матери, які тимчасово вживала його жінка. Він представив, що дорогоцінности належали до нього.

Князь Менчестеру належить до найстарших панських родин в Англії.

РОДИНА БАХА.

Славний німецький композитор Бах, якого згадує тепер цілий світ з приводу роковин його уродин, знаний був також з того, що мав 18, а дехто каже аж — 22 дітей. Що правда, він був двічі жонатий. Одного вечора, коли всі діти були вже в ліжках, прийшов до Баха один гість. Побачивши в кухні щось 40 черевиків, він сказав збентежено: „Ах, дуже перепрошую, я попався в робітню шевця. А куди йти до пана Баха? — Оповідають, що місцева поліція, коли батько родини з жінкою і дітьми йшов вулицею на проход, була дуже занепокоєна, що готовиться якесь заворушення в місті.

СОВЄТСЬКІ АФЕРИСТИ.

Використовуючи бюрократичну заплутаність і безладдя совєтського урядового апарату, ріжні злочинні типи без особливого труду наживають великі гроші. Ось класичний випадок. Арештовано було „товариша" Славутського. Мав він крім того ряд інших назвищ: Токарський, Фрай, Зіберт і т. д. „Оперував" у Харкові, Києві, Ростові, Кременчуці і т. д., обхаманюючи при тому десятки совєтських установ. На допиті Славутський „оповідав": „Про систему моєї діяльности можу сказати лиш одно: Маючи на руках фальшивий документ, я зявлявся звичайно до якоїнебудь установи й звертався до головного шефа чи інжиніра. При тому я робив вигляд, ніби є компетентним у тих чи інших технічних справах, що ними дана установа займається. Звичайно моїм „знаням" вірили на слово і, не питаючи документів про освіту, призначали на відповідний пост. Ось, наприклад, товариш Сирота, директор харківського скотарства, це партійник, господарник, взагалі ніби розумна людина... А на ділі, це просто дурна „балалайка"! Хтож винний, що він, мене зовсім не знаючи, негайно вислав у командировку до Лозової? Там я дістав чек на кілька тисяч рублів для купна матеріялів і з цим поїхав до Одеси „обробляти" інших дурнів".

Скрізь „Славутський" діставав скарбові гроші, ховав їх, а там... поминай як звали! „Славутський" не є винятком. Таких аферистів у совєтському Союзі тепер дуже багато. Використовують вони півграмотних большевицьких „директорів" і „інжинірів", що не в силі навіть відріжнити освічену людину від звичайного жулика.

Стару інтеліґенцію большевики знищили. Тепер змушені послугуватися такими „спецами", як Славутський...

ЗНАЙШЛИ „ЗАГУБЛЕНИХ АРИСТОКРАТІВ".

Професор Нортвестерн Юніверсіті, д-р В. Ґ. Ґас, відкрив над рікою Амазонкою в південній Америці кольонію білих Американців зі Злучених Держав. Є це потомки аристократів з південних стейтів, котрі вимандрували після горожанської війни в бразилійські джунглі, тому, що не могли „пережити втрати" своїх привілеїв, особливо скасування невільництва. Вони думали, що їм там буде краще жити і що зможуть тримати невільників. Надії не сповнились і аристократичні потомки живуть у крайній нужді, ледви заробляючи на прожиток.

БЮРОКРАТИЧНЕ БЕЗГОЛОВЯ.

До районової ради в Харкові зявився громадянин Волков із проханням видати йому посвідку, що він... живий і ще не вмирав. При тому Волков оповів історію своїх мандрівок за пенсією в І. відділ експльоатації Донецької залізниці. Прийшов раз, не видали, — кажуть — докажи, мовляв, що ти дійсно Волков. На другий раз Волков прийшов із пашпортом. Але тут стали від нього домагатися документальних доказів, що він... живий.

— Та хібаж не бачите, що я живий стою перед вами?

— Бачити, бачимо, але без посвідки не можна...

Так ця установа для Волкова нічого й не зробила, а за кілька днів він дістав такого змісту урядовий папір:

„Повідомляємо, що від вас до цього часу не одержано справку про те, чи ви живий і тому затримується виплата належної вам пенсії. До часу одержання посвідки, що ви дійсно живий, гроші висилані вам не будуть". Підписи і печатка...

Хто гадає, що це жарт, або „контрреволюційний" наклеп на совєтську владу та її порядки, хай загляне до московської „Правди" з дня 8 квітня б. року.

ПОБИЛИ КЕДРИНА.

Відомий москвофіл М. Бачинський, що є комісарем „Народного Дому" у Львові, та що своєю господаркою довів ту інституцію до стану перед банкротством, побив з пімсти І. Кедрина-Рудницького на вулиці; справа в тому, що на недавній розправі у Львові Кедрин признався до авторства статтей у краєвій пресі проти Бачинського й змусив останнього відкликати скаргу.

ВЕЛИКИЙ КРАДІЖ В АДВОКАТА.

При вул. Коперника ч. 14 у Львові живе адвокат д-р Бернард Нусбавм, чоловік богатий, що державь дома більшу грошеву готівку, не маючи довіря до фінансових установ. Щоб охоронитись перед злодіями, він придумав скритку, яка, на його думку, була безпечніша від огнетревалої касі. Свою готівку в долярах і злотих на суму 50,000 він умістив у деревляній кулі під круглим столом. Та видно хтось і про цю скритку довідався, бо коли перед кількома днями д-р Нусбавм заглянув до неї, вона була порожна. Гроші пропали без сліду. Поліція арештувала перш усього його служницю, що мабуть підглянула скритку свого пана.

ДЕСЯТКИ ТИСЯЧ ЛЮДЕЙ ЖЕРТВОЮ СТРАШНОГО ЗЕМЛЕТРУСУ

КАРАКІ (Індія). — Смугу, довгу яких 40 миль, що тягнеться вздовж Белюджістанської долини, навістив страшний землетрус, якого не памятає історія Індії. З перших приблизних обчислень подають, що жертвою впали яких 20,000 людей, тубильців і Англійців. Знищене місто Квета. Понищені теж залізничі шляхи і летничі поля. В Кветі згинули 43 англійські летуни, а яких 30 летунів відставлено до шпиталів. На щастя, в місті залишилося ще багато поживи. І є теж подостатком води.

Ціла та смуга, що її навістив землетрус, положена в дуже гарнім і здоровім місці й має свіже, гірське повітря. Саме під ту пору було там дуже багато людей, цивільних і військових, що поприїжджали з міст на літній відпочинок.

БУДУЮТЬ ВЛАСНИЙ ДІМ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ШКОЛИ У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — „Рідна Школа" відновила збіркову акцію на будову дому українських краєвих фахових шкіл. У Торговельній Школі у Львові будуть міститися: трилітня торговельна доповняюча школа для торговельних практикантів, коедукаційна 4-літня комерційна ґімназія й економічно-торговельний ліцей.

ЮВИЛЕЙ ПРАЦІ ПАНАСА САКСАГАНСЬКОГО.

ЛЬВІВ. — Дня 12 травня передано радіом з Києва і Москви два концерти, присвячені ювилеєви Панаса Карповича Саксаганського, який влаштовано з нагоди 50-ліття його сценічної праці. Свято в Києві розпочалося двома діями з „Наталки Полтавки" з участю самого Саксаганського. Потім були промови. Цикль промов почав Затонський, вказуючи на заслуги ювилята для українського театрального мистецтва. Побутовий театр, яким був український театр передреволюційних часів, відограв велику ролю в історії новітніх часів України. До цього причинився теж ювилят, який не пішов на російські примани і не перейшов на російську сцену, хоч йому пропонували прекрасні умови і хоч там стелилася перед ним блискуча карієра. Затонський пригадав дальше ті часи, коли за царату треба було грати перед українською песою російську пєсу у тій самій скількости дій, тощо, після чого почав він похвальні гимни для сучасного режиму за підтримування „буйного українського мистецького життя". Микитенко говорив від „інжинірів душ людських" (так він назвав письменників) і не щадив слів для большевизму і для „прекрасного соціялізму України". Московську програму передано далеко чистіше і з кращої стації. Співали артисти московських театрів. Потім радіо з Києва знову продовжувало свій концерт, але його вже майже не було чути.

ЛІК ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ПІДДАТИСЯ КОМУНІСТИЧНІЙ ПАРТІЇ.

МОСКВА (Росія). — З українською літературою під Советами не добре. Нема згоди між письменниками. І комуністична партія не є задоволена з неї. Павло Петрович Постишев, як подають „Ізвєстія", запропонував лік на хворобу української літератури. Він каже, що в українській літературі ще замало списана клясова боротьба на Україні й тому відзивається до українських письменників з закликом: „Дайте нам великі образи героїчної боротьби пролетаріяту". Постишев казав далі, що велику шкоду нанесли українській літературі українські націоналісти і троцькісти, бо деякі письменники піддались їхнім впливам. Те все треба направити. А щоб це було направлене, Постишев радить українським письменникам таке: „Піддайтеся під вплив комуністичної партії та її Ц. К.".

ДНІСТЕР ВИЛЛЯВ.

ГАЛИЧ (Галичина). — Внаслідок кільканадених дощів вилляв Дністер у Галичі та наробив дуже багато шкоди, заллявши сіножати і засіяні поля. Такі виливи повторюються щорічно, бо польська влада не хоче перевести реґуляції ріки.

НЕ ДАЮТЬ ДОЗВОЛУ НА БУДОВУ ЦЕРКВИ.

ЛЬВІВ. — Ще від 1928 р. лежить у львівськім маґістраті подання Українців із Замарстинова в справі дозволу будувати церкву на одній площі й ніяк не можна діждатися дозволу на цю будову. Тепер віддано справу новій комісії, де вона певно знову лежатиме роками.

АКЦІЯ ПРОТИ „СОКОЛІВ" І „ЛУГІВ" СТАРИХ.

ЛЬВІВ. — Польські старостства в Галичині вислали розпорядження до всіх українських „Соколів" та старих „Лугів", що існували досі на старих статутах та мали, крім руханки й спорту, ще й пожарництво, щоб найдалі до 1-го червня перемінили свій статут до зразку статуту „Стражи Пожарної", та щоб до того часу вступили до „Звіонзку Стражи", інакше будуть зліквідовані. Треба буде перемінити наші товариства на руханково-спортові або — вступати до „Стражи"!

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СКАСУВАННЯ „НАЙРИ" Й РОБІТНИКИ

Не треба було ждати аж на публичну заяву уряду Американської Федерації Праці, щоб догадатися, який вислід для робітництва буде мати присуд найвищого суду Злучених держав у справі „Найри" для американських робітників.

Це судове рішення просто змітає „Найру" з лиця землі. Пропадає передовсім уся ця урядницька структура, котру виставила демократична адміністрація у Вашинґтоні. Пропадають далі всі кодекси для преріжних промислів та все те, що вони собою представляли, отже й обмеження вільної торговлі та обмеження відносин робітників і підприємців.

З робітничого боку часто підносилася критика на кодекси з преріжними арґументами. Одначе аж тепер робітники найкраще побачать, у чому треба було видіти суть кодексів та проти чого треба було протестувати. Каже Федерація Праці, що її урядови доносять, що рівень робітничої заплати, який удержували кодекси, вже починає заломлюватися. Почувши про скасування „Найри" судом, підприємці передовсім подумали, що тепер приходить їм час зменшити заплату робітників. В інших промислах підприємці привертають давню довжину праці, домагаються від робітників праці не 5 або 6 днів у тижні, але 6 та 7 днів. Ломляться теж постанови кодексів про інші умовини праці.

Наслідки такої політики підприємців можна теж предвидіти. Серед робітників поширилося наперед почуття непевности. Повстає надзвичайна ситуація, яка вимагає від робітників напруженої уваги й напруженої акції. Робітники передовсім не можуть дати дуритися заявам провідників бизнесу, що, мовляв, вони добровільно удержать рівень робітничої заплати й інші умови праці, заведені колись кодексами, а тепер скасовані судовим рішенням. Не можна сподіватися, що вони зроблять це добровільно, проти чого вони так колись крикливо протестували. Треба буде дати відпір усяким заходам підприємців знижити заплату або продовжити час праці. Для цього треба буде краще держатися робітничих орґанізацій, а рівночасно піддержувати заходи розумних законодавців на охорону робітників, як, приміром, заходи сенатора Ваґнера про полагоджування спорів між робітниками й підприємцями.

Треба чуйности й акції.

ГНІВ НА УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ В АМЕРИЦІ

(Ориґінальний допис з Ґаличини).

I.

У великоднім числі львівського „Діла" розписався посол д-р Любомир Макарушка, заступник партійного секретаря УНДО, дуже обширно про **„Рідний Край та американську еміґрацію"**, опираючися в тих справах головно на дописах д-ра С. Демидчука, котрий висловлює погляд, що американсько-українська преса не зовсім правильно і з національного становища не все доцільно реаґує на політичні події в Рідному Краю. Д-р Макарушка закидує від себе американським провідним кругам, що вони не зовсім здають собі справу „зі свого експонованого, відповідального та з всенаціональної точки погляду незвичайно важного становища". П. Макарушку дуже болить, що американсько-українська преса критикує провідні чинники в Старому Краю, та що вона вказує їм шляхи і напрямні їх поступування, хоч не знає дійсности та реальних умовин, серед котрих „старокраєвий політичний провід" працює.

П. Макарушка ставить питання: „Що сказалоб українське громадянство в Америці, чи в Канаді, якщо преса в Рідному Краю забажалаб кермувати політичною тактикою українсько - американського громадянства в його відношенню до американського громадянства чи до американського уряду? Як зареаґувалиб українські еміґранти на вмішування Старого Краю у такі справи, в яких тільки вони можуть визнаватися?" А дальше пише п. Макарушка: „Чи не ставлять себе в подібне дивиглядне положення ті одиниці чи орґанізації зпоміж українсько - американського громадянства, які хотіли би зпоза океану без попереднього порозуміння з відповідними кругами в краю впливати в **рішаючий спосіб** на хід справ у Старому Краю, які вважають можливим брати через таке поступування співвідповідальність за його долю, які не бояться рішати про напрямні праці Старого Краю та про тактику тих політичних орґанізацій, які на тих українських землях працюють?"

Отже треба би на ті виводи дещо відповісти.

До нас, до Рідного Краю, заокеанська українська преса не доходить, бо польська цензура її сюди не допускає. Одначе знаючи, **в чиїх руках** всі поважніші орґани американсько-української преси знаходяться, можемо цілком сміло ствердити, що **редактори** тих орґанів **здають собі цілком добре справу** „зі свого експонованого, відповідального та з всенаціональної точки погляду незвичайно важного становища". А критикувати краєві т. зв. „провідні чинники" американсько - українські редактори не лише мають право, але й обовязок, бож у них панує свобода преси і вони польським прокураторам не підлягають так, як редактори краєві.

Зазначу, що порівнування відносин галицьких з американськими, як це зроблено в тій статті, не є взагалі влучне: американські Українці знають безумовно краще відносини в Рідній Краю, ніж наші Українці з західніх наших земель, а особливо з Галичини, знають відносини американські. Наші Американці, зокрема редактори, виїхали не так дуже давно з Рідного Краю, а крім того — хоч покищо тепер рідко — приїжджає дехто до них з вітчини. Вони і духа своїх земляків і їх сусідів знають добре. Вони знають, чого від одних та від других можна сподіватися. Дальше: до них доходить уся західньо-українська преса; а хоч вона нераз і прикрашена великими білими плямами, то ті плями вирівнують і приватні листи і дописи краєвих кореспондентів.

А щож знають про американські відносини галицькі редактори, котрі вправді нераз — в дорозі редакторського привілею — дістають у руки американсько-українські часописи, але не стараються навіть про те, щоб мати сталих кореспондентів з Америки? Бо лише кореспонденти, що зважають на ментальність і ступінь поінформованости краєвих читачів, можуть доповнити вісти, подавані американсько-україською пресою. Зрештою внаслідок гострої цензури краєва преса не може навіть користати так, як би хотіла, з українсько-американських часописів. Тут лиш добрі кореспонденти могли би бути помічні, а таких наша краєва преса не має.

Щодо галицьких відносин та взагалі про положення в польській републиці, можуть наші Американці, зокрема редактори, довідатись немало з польських краєвих ґазет. А чи наші краєві редактори знають по анґлійськи та чи читають американсько-анґлійські часописи?

Та тут треба піднести, що галицько-українські редактори і так дуже не рвуться до обговорювання українсько-американських справ.

Про американсько-українські „болячки" преса в роді „Діла", „Нової Зорі" або „Мети" писати не хоче, але навпаки, їх промовчує. Подає тільки те, що пише д-р Демидчук, а що підходить під смак галицько - українським клерикальним сферам.

Не забуваймо теж, що тепер такі обставини в краю, що багато редакторів це не Володимири Барвінські і не Белеї, але людці, що фактично залежні від епископів, знаних зі своїх „угодовських" посланій.

(Далі буде).

І. Замарстинівський.

ПРОТИ НАЗВИ ВУЛИЦЬ ІМЕНЕМ ПІЛСУДСЬКОГО

Американські Поляки намагаються вжити своїх впливів в Америці, щоб тут пошановано їхнього героя — Йосифа Пілсудського. Та Пілсудський може бути для Поляків героєм, але для інших народів, як от для Українців — катом. Це й було причиною, що відділ 24 Орґанізації Державного Відродження України (ОДВУ) в Дітройті вніс до міської ради протест у справі запропонованої зміни назви "Junction Avenue" на "Pilsudski avenue".

Про це пише "The Detroit News" з дня 28. травня б. р. ось що:

UKRAINIANS HIT STREET CHANGE.

Declare Name Pilsudski Is "Synonymous With Oppression" to Group.

Additional objection to the proposed change in the name of Junction avenue to Pilsudski avenue was voiced today by the Ukrainian Organization for National Liberty, Lodge 24, in a resolution presented to the Council by the society's president, Walter Didyk.

Attacking the treatment received by Ukrainians in Galicia at the hands of the Polish government, the resolution asserted: "The name Pilsudski to the Ukrainian people has become synonymous with opression, terrorism and everything abhorrent to our conception of freedom and democracy."

The ordinance changing the name of the street was to be voted on by the Council tonight, but Councilman Smith, who introduced the proposal, said Monday that he would withhold the ordinance to see whether some other form of recognition for Pilsudski could be worked out.

He announced this decision after a committee of residents and merchants of Junction avenue appeared before the Council to protest the change.

The resolution presented by Didyk follows:

"WHEREAS, some 30,000 Ukrainians living in the City of Detroit had been compelled to regard the late Marshal Josef Pilsudski during his dictatorship as an arrogant oppressor of the Ukrainian national minorities under Polish jurisdiction and whereas, during the so-called pacification of Galicia, comprising a population of over 4,000,000 Ukrainians, Dictator Pilsudski sent military expeditions into hundreds of Ukrainian villages to destroy all centers of culture, such as schools, libraries and benevolent organizations and through these punitive military expeditions did destroy Ukrainian schools, libraries and cooperative establishments, brutally beat, flogged and killed innocent men and women and children by the thousands, spreading destruction and terrorism to such an extent that he became indicted before the civilized world as the Alva of Western Ukrainian and,

"WHEREAS, some of our own Detroit-American citizens of Ukrainian descent suffered brutal floggins under his policy of pacification in the autumn of 1930, for which the Polish government was compelled to admit guilt and pay a heavy indemnity, after through investigation by the United States Dapartment of State and,

"WHEREAS, the name Pilsudski to the Ukrainian people has become synonymous with oppression, terrorism and everything abhorrent to our conception of freedom, democracy and due regard and respect for the constitutional guarantees of civil liberties, be it hereby resolved that this organization in behalf of the Ukrainian community does protest most vehemently against changing the name of Junction avenue to Pilsudski avenue."

МАРІЯ ЛИПА

10. січня ц. р. в Одесі зійшла з цього світа визначна діячка серед нашого одеського громадянства — Марія Липа в 55-тім році життя. Знана в Одесі була її жива громадська й педагоґічна праця (українистки), а також дуже рухлива й зичлива для людей вдача. Перед війною в 1904 році приїздила до Львова разом з чоловіком, де прослухала українські педагоґічні курси при університеті. Відвідала також і Буковину. Педагоґічні праці і згадки культурного змісту подавала до „Літ. Наук. Вістника", до „Світла" і т. д., але звичайно без підпису, або під ініціялами.

Вродилася в с. Кодинцево на Одещині (7. IV. 1879). Від 21-го року життя трицять і кілька літ працювала як учителька, і провадила школу, зпочатку під Одесою (Дальник), пізніше від 1920 року в самій Одесі (Школа ім. М. Драгоманова). В 1932 зложила великий підручник української літератури разом з хрестоматією, але большевики не видрукували його.

Шкільний театр, що його провадила Марія Липа, нераз бував відзначений на конкурсах таких театрів в Одесі.

Для української справи, особливо виховання молоді, старалася давати якнайбільше. Може єдиною її нагородою було признання батьків і любов дітей.

В особистім житті дала дуже багато, стільки, скільки може дати дуже тактовна і дуже розумна людина. В домі Лип знаходили відпочинок і українську культурну атмосферу багато письменників і визначних Українців, між іншими — О. Олесь і Іван Франко.

Своїй дружині Марії завдячує багато в письменницькій і літературній діяльности — Іван Липа.

В своїх новелях називає її „ініціятивою, джерелом" своєї творчости, своєю „поранковою зіронькою". У своїй новелі „З нового світу" каже він про неї: „Коли ми, вірні одно одному в думках, почуваннях і ділах, утворимо в своїй сімї нову красу... то станемо нал цілим натовпом і, як маяк серед ночі, будемо освітлювати темне життя і показувати дорогу людям. І всі побачать, яка то є справжня любов і споріднення душ".

Найвеличніша поема - фантазія Івана Липи: „Остров Самотности" присвячена Марії Липі, тій, що „не тільки поділяла працю, а й життям своїм доводила, що справді вона пересвідчена й надхнена людина".

Несподівана смерть Івана Липи (1923) була важким ударом для Неї, а проте вона ще з більшою енерґією взялася до виховної праці.

До останньої хвилини життя жила вона надією на побачення з сином і братом, що опинились на вигнанні, але запалення мозкових оболон протягом тижня забрало її від нас.

(„Жінка").

ЧУЖИНЦІ В НІМЕЧЧИНІ

(УП, Берлін). У 1933 році, як Гітлер перебрав владу в Німеччині, було переведено народочислення. Висліди його аж тепер відомі. До цього часу їх опрацьовувано в державному статистичному уряді. На підставі того числення було в Німеччині 16. червня 1933 року 65,218,461 мешканців, з чого 64,461,701 людей мали німецьку державну приналежність і 756,760 осіб без німецької державної приналежности, або чужинців. Скількість чужинців виносить 1.2% всього населення. Між чужинцями 667,654 мають чуже підданство, 88,612 є бездержавних і 494 особи не мають устійненого ґорожанства. Порівнюючи з народочисленням в 1925 році, скількість чужинців зменшилась на яких 200,000 осіб. На 1,000 осіб німецьких громадян припадає 11.6 чужинців тепер, 15.3 в 1925 році і 19.5 в році 1910, принявши в обрахунок лише теперішні області німецької держави. В числі чужинців не знаходяться всі ті, що лише хвилево чи переходово проживали тоді в Німеччині, зате до цього числа зараховано всіх пільних робітників, що часом тільки сезоново, а часом і стало живуть у Німеччині як чужинці. Значно збільшилось число бездержавних людей в порівнанні з 1925 роком, а це тому, що багатьом з них відібрано горожанство совєтське чи польське за те, що вони не захотіли повертатись туди. Цікаво відмітити, що з чужинців з чужою державною приналежністю 531,389 осіб подали німецьку мову як рідну, а з бездержавних 69,498. Виходилоб отже, що чотири пятих всіх чужинців — це просто Німці, що привандрували до Німеччини після війни з ріжних країв як поворотці. Найбільше чужинців припадає на місто Берлін, де на кождих 1,000 мешканців припадає 25 чужинців. По державній приналежности є 186,000 з чеською державною приналежністю, 148,000 з польською, а дальше йдуть Австрійці, Голяндці, Швайцарці і т. д. Взагалі 570,000 чужинців у Німеччині походять з окружаючих Німеччину держав.

Скільки між ними є Українців, невідомо, бо такого точного числення Німці не переводили. З українського боку робилося старання і пропаґанду, щоб Українці всюди подавали свою національність і рідну мову, незалежно від державної приналежности. В підрахунку зараховано Українців до тої ґрупи, якої держави вони мали пашпорти. А дуже багато їх є між так званими бездержавними, головно збіґців зі совєтської України, військової еміґрації і дезертирів з польської, румунської та чеської армії, які чекають на можливість повороту на свою вільну землю.

Франц Лясман.

Я АПЕЛЮЮ...

Тепер у нас дідичів небагато. До тих, що, не зважаючи на змінені обставини, встоялися на колишній висоті, належав і В. Та і його не пощадили повоєнні наслідки. В банках наслідком девалюації втратив величезні гроші, а через земельну реформу відібрали йому багато землі. Він не дуже взяв це собі до серця. Повідає:

— Нам довго жилося добре, а й не дуже тепер терпимо.

Одно йому не подобається: що селяни заходять до його ліса та заподівають йому шкоду, навіть так, що самі з того не мають користи. Зпочатку він удавав, ніби й не бачить того. А люди, як побачили, що він не просить охорони у влади, стали ще прикріші. Як уже йому занадто доскулили, сказав побережникам, щоб набудуче доносили на кожного, кого лише приловлять у лісі, що зоподіяв шкоду.

Не минуло від того часу й три дні, як побережник повідомив дідича, що якась стара жінка зрубала два берести та хотіла їх забрати собі до дому. Дідич повідомив про це окружний суд. На розправу прийшов і дідич, як обвинувач.

— Ви, мамуню, — сказав суддя — обвинувачені, що в лісі паан дідича зрубали два берести та що ви хотіли їх забрати собі. Чи то правда?

— Правда, високий суде, воно так, як пан суддя кажуть — сказала жінка.

— Чомуж ви це зробили та чи ви знаєте, що ви не мали права зробити того? — спитався суддя.

— Знають пан суддя, то було так. Один майстер замовив у мого чоловіка два дишлі до воза, а ми дома не маємо такого гарного дерева. То я пішла на панське й там узяла собі. Потім надійшов побережник і тепер мені прийшлося ставати в суді. А я собі думала: Пан мають більше ніж ми, то їм не буде така велика шкода, а той майстер обіцяв нам сімдесять динарів за кожний дишель. Я не на те взяла, щоби заподіяти шкоду.

— Та я вас усетаки мушу покарати, — сказав суддя.

— Та хай уже карають — відповіла жінка — я це розумію, коби тільки не занадто гостро.

Суддя каже їй: — Пан дідич домагається, щоб ви обіцяли, що більше не будете йти в його ліс; а коли це обіцяете, дістанете лише малу кару.

— Буду пильнуватися — сказала вона — а пани нехай судять, як гадають і знають.

— Тож слухайте! Ви винагородите шкоду, яку ви заподіяли панови дідичеви, а він скаже, яка завелика ця шкода. А я від себе уділю вам догану. Чи ви вдоволені?

— Вдоволена, пане суддя, тай хай буде так, як пан сказали. Не буду апелювати. Я знаю, сусідка Баричка також дістала за щось таке вісім днів арешту, то й мені буде належатися щось, а пресвітлий суд певно на мене бідну не наложить завеликої кари.

— Ви не зрозуміли мене добре — сказав суддя. — Не підете до арешту, лише я зроблю вам догану й на цьому все скінчиться.

— Чому я не зрозуміла би: вісім днів арешту, то так приписано. Тай як то без арешту могло би бути? Пан суддя й передше карали тих, що щось украли на людському. Та я лише гарненько просила би, щоби тепер мене не замикали, бо тепер маю сапати кукурудзу тай є робота в винограднику. Як буду готова, хай мене тоді й замикають. Знаєте, пане суддя, тепер найбільше роботи, а хто зварив би для робітників тай був би при роботі?

— Алеж мамуню, слухайте — знову почав суддя. — Ви не підете до арешту, лише я вам вчиню догану, а ви приобіцяєте, що більше не будете красти тай на тому все скінчиться.

— Якжеж це зробите зі мною? — спитала знову жінка. — Мені здається, що я недобре зрозуміла.

— Дістанете догану. Виганьблю вас за те, що ви йшли красти.

— Так, то ви будете мене сварити! З того не буде нічого. Я маю шістьдесять літ і мене мають право сварити лише два чоловіки: отець духовний і мій чоловік, коли того треба, а ніхто інший не має нічого говорити. Колиж хтось щось скаже мені, я йому відповім, або підемо до суду. Пан мене не мають права сварити, бо пан ані мій чоловік ані отець духовний на сповіди.

— Таж слухайте, — каже суддя — догана для вас буде далеко менша кара, ніж щоб ви пішли до арешту.

— Я вже панови сказала, що не дам вам насварити на мене й хай мені і заборонять, я таки піду до арешту. А коли пан, як кажуть, хочуть мені дати догану, то я апелюю, але ще хай мені пан скажуть, скільки будуть коштувати штемплі.

(З хорватської мови переклав М. Н.).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЯК ЦЕ РОЗГОЛОШУЄТЬСЯ.

В американських ґазетах появилися недавно оголошення, на котрих був змальований мускулярний гімнастик, що робить незвичайно трудну вправу. Оголошення оповіщувало пиво. Було там написано, яке воно здорове, тощо. Про гімнастика не було сказано ні словом, але образець мав, зовсім ясно, на думці підсунути читачеви думку: пий пиво, а будеш такий сильний, як отсей гімнастик!

Відомо, що мускулярним гімнастиком людина стається не від пива. Навіть як є гімнастики, що пиво пють, то не від пива вони гімнастики, але від довгих вправ. Але скільки читачів додумаються цього, як побачать те оголошення? Багато людей бажали би бути такими, як цей гімнастик, і під впливом цього почування вони не думають про те, що є відповідним до цього засобом.

ВАГА СУҐЕСТІЇ.

Цей спосіб впливати на ум людини називається суґестія, себто підсування думки.

Ми знаємо добре про те, що в людину можна вмовити хоробу, навіть холеру. Люди інколи вмовляють у себе хоробу масово. На дворі французького цісаря Наполеона Третього жінки хорували масово на недугу, котру в них вмовлено. Потім лікарі вилікували їх ліком, що зовсім не був ліком, а чистісінькою водою: просто сказали їм, що це їм поможе, і вони повірили. І це їм помогло. Недавно в Колюмбійськім університеті ствердили професори розсліданим, що не стільки кофеїна в каві не дає людині спати, скільки віра в те, що кофеїна не дає спати: студенти, котрим дано кави з кофеїною, спали, коли їм сказано, що в каві нема кофеїни, а інші не могли заснути, хоча з їх кави усунено кофеїну, але їм цього не сказано.

Значить, людина може повірити в багато річей і ця віра має на неї великий вплив. Себто від цієї суґестії стануться річи, які без неї не могли статися.

МЕЖІ СУҐЕСТІЇ.

Одначе не треба думати, що все можна досягнути суґестією.

Приміром, можете пити пива, скільки хочете, а гімнастиком від цього не станете, хочби ви як сильно в це вірили.

Декотрі оголошення власне цей факт зуживають, таксамо, як інші використовують суґестію. Ви певно бачили оголошення хустинок, на котрім намальована папуга, а під нею написано: Ви можете навчити папугу казати: „Це таксамо добре", але вона не знає, що говорить.

Мова тут про хустинки. Значить, може собі хтось так казати, що й інші хустинки таксамо добрі, але від цього, що він так говорить, хустинки ще не стануть таксамо добрі.

ПАПУҐИ ПРО АСЕКУРАЦІЮ.

Ця папуга пригадується мені, коли читаю про розголошення нової запомогової організації, котра обіцяє посмертне, приміром, за оплатою 1 доляра на місяць.

Недавно тому мешканці стейту Айови зацікавилися власне такою балачкою асекураційних наганячів та спитали свого департаменту обезпечення, що він думає про такі самі добрі обезпечення. І департамент обезпечення стейту Айови під датою 18-го березня відповів:

„Якби це було можливо асекураційним організаціям давати обезпечення на випадок смерти за цю ціну, то чомуб мали інші організації рахувати багато разів більше за таке саме обезпечення?"

Так, це легко сказати: таке саме обезпечення. Це й папуга потрапить. Але чи стане обезпечення саме таке добре від того, що папуга так скаже?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОМОЖІМ ДОБРІЙ СПРАВІ.

Американські Українці помогли вже неодній добрій справі. Своїми щедрими лептами нераз помогли заманіфестувати славне імя України на міжнародних аренах світа. Український Павільон у Шікаґо підчас світової вистави, виступи з українськими народніми танками і хором Кошиця в роковини уродин Вашинґтона — це кілька прикладів нашої праці в Америці, яка безперечно має неоцінене значіння для вивищення нашого імени поміж народами світа. Уся ця праця могла бути сповнена лише при допомозі нашого загалу в Америці.

Цього року американська Україна знову буде мати нагоду допомогти добрій справі. Саме цього року відбудеться в столиці Америки, в Вашингтоні, міжнародній зізд пластунів (скавтів) з цілого світа. Поминувши факт, що ми не маємо своєї держави, що й пласт наш розвязаний польською та большевицькою владою, ми, українські пластуни, таки хочемо прислати і свою делеґацію з України до Вашингтону! Ми хочемо, щоб поміж численними репрезентантами цього світа відніло й імя **України!** Щоби знали наші вороги, що хоч вони старалися всіма силами придавити той великий зрив нашого народу до волі: голодом, тюрмами, розстрілами — ми таки будемо поступати вперед перед світом і заговоримо, хто ми. тай чого ми хочемо.

Для тої, так, важної справи, завязався спеціяльний Комітет Помочі Українському Пластови. Завданням цього комітету є зібрати потрібну суму грошей на спровадження, по знижених цінах, Української Пластової Делеґації з закарпатської України на міжнародне Jamboree. яке відбудеться у Вашингтонї в серпні цього року.

Не лише заокеанські Українці заінтересуються цею справою, але також наша українська молодь з Америки пробудиться до кращої праці. Приїзд українських пластунів до Америки дасть змогу запізнатись молодим Українцям з Европи з їхніми американськими братами. Що більше, українські делеґати, по величавім виступі в Вашингтоні допоможуть зорґанізувати сильний Український Пласт в Америці. Кожний знає, що організація пласту є найідеальнішою організацією для молоді! Всі культурні народи мають такі організації. Факт, що наші політичні вороги нищать наш пласт, найкраще свідчить про те, що вони лякаються українських пластунів, бо пласт заграває до праці для свого народу, до пошани вір батьків, бо пласт кує характери!

Тому поможім цьому комітетови. Шлім свої датки на таку адресу:

Катерина Кедровська,
Amboy Avenue, Box A—13,
Metuchen, N. J.

Спішім з датками, бо час недалекий, коли повитаємо своїх братів пластунів з України, що заманіфестують її імя нарівні з іншими народами!

Скоб!

Федір Луців,
бувший старший пластун 20 кур., Львів, а тепер в університеті Дубюк, Айова.

НЕ СПІТЬ У ДЕНЬ!

У Парижі заснували лігу, що бореться з налогом спати по обіді. Ліґа основується на поглядах деяких лікарів, що пообідний сон відбирає енерґію, потрібну до праці. Ліґа має вже 1,000 членів і веде дуже оживлену пропаґанду. Та ті, що і так не сплять по обіді, не хотять до неї вступити.

З українського життя в Америці

ДІТРОЙТ, Н. И.

Українська Радіо-Година.

Постійну українську радіопередачу зорганізував перший раз в Дітройт п. М. Шустакевич на стації W.T.B.K. у вересні 1933 р. Спершу передавано тільки недільні програми, а опісля щоденні.

В липні 1934 р. перенесено українську радіо-передачу на сильнішу стацію W.M.B.C., звідки українські програми передаються постійно до цеї пори що пятниці в год. 9.30 рано 30 мінут і що неділі в год. 1.30 пополудні 45 мінут.

Українські програми зі стації W.M.B.C. можна дістати на 1420 Klc., 211.1 Met. на довгі филі.

Передачу фінансує п. М. Шустакевич за помічю анонсів чужих і українських підприємців та анонсів підприємств українських місцевих організацій. Вокальною музикою і драматичною стороною програм керує пані Юлія М. Шустакевича.

Українські передачі в Дітройт мають високо культурний, національний характер. Крім вокально-музичних популярних і клясичних українських творів передається драматичні й літературні твори визначних письменників. Тільки за останніх кілька місяців передано дві відомі драми „Душогубка" і „Жидівка Вихрестка", як теж більших і менших комедій, в яких брали участь найкращі місцеві драматичні сили.

З літературних творів передано останніми часами „Лиса Микиту" Івана Франка, а перед цим твори О. Кобилянської, Лесі Українки й інших. Крім цього уладжується періодичні дитячі виступи, як теж промови на ріжні українські теми, в яких беруть участь члени місцевої української інтелігенції. Дають теж свої виступи місцеві українські хори, як Український Національний Хор „Думка" під управою п. І. Атаманця і хор ім. Котляревського під управою п. А. Стисловського. Влаштовувано багаті святочні програми, як Різдвяні коляди, Великодні гаївки і Шевченківські концерти.

Постійні програми дає славна мандолінова орхестра і добірні сольові сили. У пятниці передається теж світові новинки, а загально інформується публику про українське життя в Дітройт і поза Дітройтом. Програми й анонси передається виключно в українській мові, часоми в англійській, і то лиш промови інформаційного характеру. В практиці показалося, що українська радіо-передача має велике значіння для української справи, громадського життя, а для підприємців зокрема. Були випадки, де скликувано маси української публики на віча, лекції, концерти і підприємства моментально. А загально українські програми в Дітройті служать для кращого національного освідомлення народу, а головно української молоді і реклямування української культури між чужинцями. Нині українська радіо-година тішиться найбільшою популярністю між усіма чужомовними програмами в Дітройт і околиці й нараховує до 300,000 слухачів. Додам, що пані Шустакевичева і п. Шустакевич є членами У. Н. Союза.

Союзовець.

Ґрупа українських радіо-артистів, які постійно виступають на українській радіо передачі в Дітройті під дирекцією п. Шустакевича.

ПОЛЬСЬКА ПРОСТИТУЦІЯ

Відомо, що Польща є найбільшим експортером злодіїв і проституток. А як представляється проституція в нутрі Польщі, про те пише польське виленське **„Слово"**. Ось кілька уривків: „В ніякій столиці на світі нема такого огидного розпанощення проституції, як у Варшаві. На Новім Світі вечором крутяться з пять тисяч проституток. По вул. Хмельній не можна перетиснутися. Довкола головного двірця відбуваються оргії. На кожнім розі Маршалковської стоять численні патрулі доньок Коринту. Всі брудні, огидні, обдерті, пяні. Очі розгарячковані, уста повні проклять, зачіпність доходить до того, що напастують мужчин, що переходять у жіночим товаристві. „Полювання" починається від ранку. Ніколи не забуду, як літом 1930 р. в 12 год. вполудне, коли я входив до достойного будинку МСЗ (міністерство справ заграничних), на хідннку вул. Вєржбової перед отвертими дверми до галі міністерства зачепили мене три дами. Думаючи, що це три жінки амбасадорів у клопоті, з шармантським усміхом запитав я: MADAME, VOUS DESIREZ? А відповідь: „Хочеш, хлопчику, забавитися?" Втік я перестрашений. А щоб це було, колиб так замісць мене натрапили на анґлійського амбасадора?! У Варшаві — але то саме діється в Кракові, Вильні та в кожнім іншім місті! — око спостерігає з відразою „гандельки" в кожній брамі; в кожнім домі, в норах, сутеренах, мансардах мешкають проститутки. Льокатори не можуть спати; діти, що їм не позволяють ходити до кіна на Моріса Шевалєра, дивляться на власні очі на найстрашніший образ розпусти; чесні жінки не можуть вийти самі вечором. Вулиці вночи заповнює крик вуличниць, авантури сутеренів, ціла огида великоміських брудів викривляє губу в центрі міста. До того долучається потворна, дика „боротьба" поліції з проституцією. У Варшаві образ поліцая, що тягне вуличницю до комісаріяту, є такий частий, що ніхто не звертає на це уваги. Та „боротьба з проституцією", ті „облави" — то лише причина зігрішення, то лише засоби корупції, шантажу, надужиття власти для брудних і підозріли особистих порахунків. Відомо досконало, що всі готелики в середмісті Варшави живуть із винайму покоїв „на годину", що поліція на спілку з апашами визискує немилосердно проституток, що ціла „боротьба з проституцією" то одно багно, одна огида, одна потворність".

ЧАРИ

Раз скоїлось дивне диво.
Біля церкви при дзвіниці
Наче вихром рознеслося
Між баби і молодиці,

Що Охримиха думала
„Бабою" у селі стати,
Щоб в старої Василихи
Заробіток відібрати.

Молодиці підмовляла,
І дарунки обіцяла;
Та до лиха, Василиха
Усі діти відбирала.

Озлобилась Охримиха,
Бо їй доля не щастила;
От побігла до ворожки,
Щоби їй поворожила.

Прийшла в хату, а ворожка
Піднимаєсь з місця свого,
Тай питає Охримиху:
„Що несете нам нового?"

„Ох, бабусенько! Недобре!
Гордять мною всі до лиха!
Хочу я „бабою" бути,
Та в дорозі Василиха".

„Не журися, моя доню,
Ми порадим зі старою:
Я приладжу таке зілля,
Що ти станеш голосною.

„Все для тебе приготую...
Як повернешся до дому,
Жди на хвилю, що прикажу,
Не кажи про це нікому.

„На Введеніє, раненько,
Іди, доню, до дзвіниці
Тай у горщик черепяний
Набери собі водиці.

„Там полізеш по драбині,
Щоб великий дзвін умити.
І нашкробай ржі ще з нього,
Заки він буде дзвонити.

„Як довкруги дзвін умиєш,
Неси горщик в дім з водою,
Звари зілля — в нім умийся,
Тоді станеш голосною.

„Наче гомін з того дзвона,
Що несеться ген під хмари"...
Обернулася старуха,
З зілля ладить якісь чари.

Завинула у платину,
Подала те Охримиці
Тай сказала: „Як це зробиш,
Кінець буде Василисі".

Охримиха взяла зілля,
Рука в неї задрїжала;
Заплатила за пораду
Тай старуху попрощала.

Введеніє наближалось.
От останньої вже ночі
Не заснула Охримиха,
Не клеїлись до сну очі.

Лиш думала про те зілля,
І про горщик, що з водою,
Як у миється у чарах,
Мов дзвін стане голосною.

Вже на світі зазоріло,
Іще спали молодиці,
Охримиха горщик взяла
І спішила до дзвіниці.

Прийшла, кругом оглянулась:
Ще нікого не видати...
Вона скоро на драбину,
Лізе дзвони умивати.

Вже у вежі. Оглянулась,
Де тут горщик примістити?
Ставить його біля дзвона,
Починає згори мити.

В ту пору Панас старенький,
Мов на лихо, не міг спати:
Встав, убрався, оглянувся,
Тихесенько вийшов з хати.

Це мочки... Аж тут чує,
У дзвіниці щось скрегоче:
Зупинився: „Що? так з рана
Паламар дзвонити хоче?

„Погляну я, що за чудо?"...
Панас іде, заглядає,
Диво бачить: Охримиха
Чогось дзвони умиває.

Побачила Охримиха,
Засоромилась без тями!
Взяла горщик тай забула,
Де ставати вже ногами.

А до того ще спішилась,
Зачипила в щось ногою
Тай полетіла додолу,
Просто коміть-головою.

Горщик збився до драбини,
З води каплі ще спливали;
Охримиха вже стогнала,
Черепки іще падали...

Панас глянув на те диво,
До Охрима дав він знати.
Щоб з підводою приїхав
Охримиху в дім забрати.

От і чуда Охримиха
Наробила зі собою;
Чари дива доказали:
Стала дуже голосною.

Молодиці підсміхались,
Неслось з хати та до хати,
Що Охримиха про чари
Могла духа ще віддати.

М. Костишин.

ПАКИ І ПАКИ...

Третій уже рік збирають гроші на будову Українського Дому в Празі, третій уже рік іде акція у формі ґазетних статтей, збіркових листів, закликів — а наслідок її той, що за ввесь час зібрано грошей на будову двох стін з менше ніж півтори тисячі пожертв за два роки. Менше ніж півтори тисячі жертводавців зпосеред округло 10 міліонів Українців, що знаходяться поза межами радянського раю, це таки трохи замалий відсоток. Така національна ціль, як збереження памяток боротьби за власну державу, заслуговує на загальну увагу цілої нації, наскільки ми беремося заявляти, що вся наша нація прагне до власної державности. Опіка над памятками свого славного минулого являється першим стимулом і запорукою наших змагань у майбутньому. Недавно ввійшли серед українського громадянства в моду жалі на безтрадиційну радикальність молоді та на її ворожнечу до старшого покоління. Причина цьому та, що молодь не бачить ніякого звязку між своїми змаганнями та ідеалами й захопленнями своїх батьків. А чейже, в гурті річи, мета одна й таж мусить захоплювати одних і других — відбудова власної держави. На заході Европи у Франції, в Німеччині такий звязок витворюють історичні музеї, що їх відвідують масово школярі цілої країни і де доростаюче покоління на річевих памятках бачить, за що боролись і чого досягли її батьки і звикає дивитися на себе не як на якусь несподіваним „откровенієм свише" простилену породу людей, а як на органічних продовжувачів діла батьків, звязаних з ними духово їх нащадків. Ніяка книжка не дасть того, що дає погляд на відповідні експонати. Не можна забувати, що одно з головних завдань Музею Визвольної Боротьби України в Празі, завдання, яке він в значній мірі може виповнити негайно, бо Прага являється найбільшим українським осередком на чужині. Але збірки Музею лишаються вповні маєтком української нації і можуть бути кожної хвилі перевезені на територію України, де їх виховна в житті нації роля буде ще більшою. Тому метою кожного Українця є дати можливість розташування зібраних у Празі колекціях. Колиб кожен десятий Українець пожертвував суму лише одного американського цента, то це склало би вже суму, вистарчальну на будову Українського Музею. Невже така жертвенність перевищає спроможність наших людей?

РАДІСТЬ ТА СМУТОК ШКІЛЬНИХ ДІТЕЙ

Шкільний рік уже кінчиться,
Радість дітям буде,
Та лиш пильним, бо з недбалих
Насміються люди.

Насміються та ще й скажуть:
Дитина недбала,
Не навчилася нічого,
Лиш час змарнувала.

Тай ще може і посудять
Матусю рідненьку,
Чом дитини не нагнала
Вчитися пильненько?

А матуся неповинна,
Вонаж научала:
„Вчись, дитинко моя люба",
Просила, благала.

Та дитина не зважала,
Вчилася нерадо,
Тепер смуток, тай журяться
І мама і тато.

Та хоч шкільний рік кінчиться,
Знання мож дігнати,
Тільки треба, любі діти,
Лихо відігнати.

А те лихо — це недбалість,
Його проганяйте,
А пильністю, мов квітками,
Себе заквітчайте!

Йосиф Буката.

ПРИЧИНИ Й НАСЛІДКИ КОПОТУ.

Значна частина великого земельного простору, положеного безпосередньо на схід від гір, званих Ракіс, простягаючись від Канади до стейту Тексас, може перемінитись у пустиню, якщо скоро не зарадиться тому лиху через створення відповідних способів для контролі над тою землею. Недавня порошна курява, котра навістила стейт Кензас та частини кількох інших стейтів, це тільки початки ще жахливіших копотів, коли поверхню тої землі не покриється верствою чорнозему й іншими охоронними середниками.

Таку осторогу висловили федеральні агрикультурні знавці, предкладаючи пляни для проведення поправи спустошеної земельної области. Описуючи незвичайно страшні копоти, знавці висказуються, що причиною того лиха не була сама природа, але й люди. Вони твердять, що природнє положення тих земель, не зважаючи на довгу та протяглу посуху, не могло змінитись до того ступня, щоб виставити ту смугу на терен копоту. Останки останнього сезонового плоду творили охоронний поклад, поки не прийшов дощ, хоч опізнений, та побудив до нових плідностей. Причина того нещасливого стану наступила через випадкове знищення природньої поволоки, а опісля здержання від дальшої управи землі.

Недбайливе виорування землі й довголітнє виснажування з плідности та ростинности причинились до вітрового спустошення. В слід за тим кількалітня посуха довершила знищення тої багатої земельної поволоки. Виключно сильні вітри останнього березня підняли біліони тон землі на заході та покотили її туманом на схід, перетворюючи зелені поля у жовту пустиню, замели повозові, залізнодорожні та повітряні шляхи, спричинюючи смерть та хворобу, поширюючи сухий туман далеко на схід аж до побережа Атлянтійського океану.

Значний хліборобський розвиток у цих округах великого земельного простору процвітав підчас світової війни, коли ціни на пшеницю були надзвичайно високі. Тисячі акрів напів сухої, але врожайної землі виорувано та обсівано зерном. Знищення природнього покладу цеї землі та надмірне виснажування останків піль виставили землю на вітрове спустошення. Це саме колись мало місце в Сирії, Палестині та північній Африці, де свого часу поля перетворились у піскові пустині.

Відновлення наросту землі травною та насадження деревини, за висловленою опінією державних знавців, являється найкращим забезпеченням проти вітрового пустошення земельної поволоки. Великий захисний пояс з деревини, що простягається від стейту Норт Дакота аж до стейту Тексас, це частина принятих плянів для створення захорони фармерських земель, положених у тій области. Ця майбутня лісова баріє́ра, сто миль ширини та звиш 1,500 миль довжини, є призначена до привернення водного рівня, поправи життєвих відносин у середині смуги, послуги як загорода для снігів та охорона проти дальших копотів.

На перше місце в пляні, як успішний спосіб контролі, висунено теж справу оброблювання та вживання землі. Наприклад, такого роду земля, яка найбільше виставлена на подув вітру, повинна постійно бути задержана на пасовиська. Земельні загони з означеними частинами на переміне обсівування зернами та обсаджування яринами буде корисне, розуміється, коли буде принятий плян господарки не окремими й відокремленими фрмами, але уладжений на основі громадських осель.

Порошні тумани, котрі замели великі простори стейтів Оклагоми, Колорада, Кензасу та Небраски можуть послужити як сильні докази за те, щоб держава призначила значну частину з недавно ухваленого фонду в сумі 4,800 міліонів долярів на оплату виконування публичних робіт, для поправи та урегулювання згаданої опустошеної области. Загроза хліборобству на тих великих земельних просторах, де колись по отвертих полях бродили буйволи, це головне державне питання, котрого ніодин поодинокий стейт не всилі сам успішно розвязати.

ФЛІС.

НІОДИН СЕЛЯНИН НЕ Є ВІЙТОМ.

Так вийшло в перемиському повіті. З Поляків стали війтами два капітани, один дідич, агроном, 1 посесор дібр, 1 пшодовник поліції, 1 учитель, і 1 купець. З Українців затверджено трох, а то емеритованого суддю, інжиніра і промисловця.

ПРОТИСОВЕТСЬКИЙ ТЕРОР У СССР.

Утікачі з СССР потверджують, що в останньому часі в СССР замітно збільшилася терористична діяльність противбольшевицьких організацій. Догадуються уже, що комуністичного діяча Бикова вбили члени протисоветської організації, якої центр знаходиться в Єкатеринбургу.

Агенти ГПУ попали на слід тиєї організації та приарештували вже кількох її членів. Виявилося, що деякі арештовані це... члени комуністичної партії, між ними предсідник єкатеринбурського совета, Пестов.

На днях в околиці Челябинська „незнані злочинці" вбили в білий день одного з чільних сибірських комуністів, секретаря газети „Знамя Колхозов", Конарева. Конарев, так як і Биков, обвинувачував сотні робітників у „неблагонадьожности" і їх дуже часто висилали на Соловки і в Нарим.

Незнані вбивники застрілили Конарева на шосі. Трупа знайшли в рові. Вбивників іще не знайшли. Та всеж у Москві говорять, що Конарева вбили ті самі люди, що вбили і Бикова, себто К. Пестов і його співробітники, яких арештували не за вбивство, але за приналежність до „підозрілої зінов'євсько-троцькістської організації, що поставили собі за ціль продовжувати протибольшевицький терор", яку заснував Николаєв.

З Москви виїхала до Челябинська і Єкатеринбурга спеціяльна слідча комісія.

ЗА СЛУЖБУ У ВДОВИ.

У заможної вдови Марії Шостакової в Татарові, пов. Надвірна, служив Кость Боднарчук і користувався якийсь час ласкою хазяйки. Але що був пяницею й авантурувався, Шостакова звільнила його зі служби і на його місце приняла Антона Чапка. Одначе Боднарчук хотів конче вдержатися на посаді, а навіть стати господарем і почав находити вдову, грозячи їй підпалом. Перед кількома днями удалось йому перепросити Шостакову і залишився у неї. Не подобалося це Чапкові, що боявся стратити посаду, і рішив позбутися суперника, якого застав сплячим. Потягнув його сокирою по голові і вбив на місці. Душогуба арештовано.

НА ІСЛЯНДІЇ

Рейкявік не Ісляндія. — Боротьба з природою. — Консервативне населення.

Відомо, що головне місто Ісляндії, Рейкявік, має розмірно модерний вигляд і чужинець ледви запримітить, що він є в характеристичній північній країні. Та бо й Рейкявік зовсім не Рейкявік. Не є то і його холодні церкви й кілька памятників, із яких найбільший є памятник Інгольфа, основника того міста, а збудували його Американці за свої гроші та подарували Рейкявікови. В цьому місті є лише дещо з Ісляндії хіба в музеях і бібліотеках. Там є цінні пергаміни, оповідання і взагалі перекази тамошних північних мешканців.

Справжня Ісляндія живе в селянських хатах, що є милями далеко від головного міста. Там є рибалки й косарі, які дбають про хліб для себе та всього населення. Отже треба піти в глибину острова на луги й поля та до базальтових гір біля Тінгваля, де вже девять тисяч літ тому збиралися селяни на віче, щоб радити над своїми справами. Треба бачити сиві поля, вкриті лявою, та сліди вульканів і знайдеться серед північної хуртовини.

Ісляндські селяни мусять вічно та тяжко боротися з негодою, а трохдільні камяні та плетені хатки, це справжні твердині й символ людської енергії та боротьби з природою. Крім того тамошні люди здатні на самоту, якої нідеінде нема. Треба мандрувати цілими годинами, заки дійдете до найближчого хутора, тому ісляндський селянин із родиною мусить здатися лише на себе самого та на свою родину.

Цілу довгу зиму мусить кормити худобу сіном, яке з трудом придбав, а риби, які собі ловить, це головна його пожива. Не дивниця, що цей нарід духово дуже консервативний. Ця стара культура й традиція ще й нині така сильна, що матері на Ісляндії забороняють у довгі зимові ночі дітям читати, писати або співати старі пісні.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НА БОЄВИЙ ФОНД ПЕРЕСЛАЛИ:

Відділ ОДВУ ч. 35, Вілмінгтон, Дел., по $25: Братство св. Івана Хрестителя (відділ 247 У. Н. Союза) і Український Горожанський Клюб. $10.50 Сестрицтво Пресв. Богородиці, відділ 151 У. Н. П. На відчиті жертвували по $6: Михайло Марціншин, Петро Сас; по $5: Іван Стахів, Анна Плішевська; Ю. Цицик $2; по $1: Теодор Гула, Теодор Чорній, Сенько Марущак, Іван Маєр, Іван Шведа, Василь Січка, Николай Кравчишин; по 50 ц.: Григорій Косовський, Василь Войтович, Іван Оборішко, Теодор Трус. — Разом з відчиту $33. Розходу було $11; осталося $22. Разом переслано $72.

Відділ ОДВУ, ч. 41, Фол Рівер, Масс.: $13 збірка, $12 Катерина Бугара, $5 Дмитро Матвейко. — Разом $30.

Відділ ОДВУ, ч. 40, Тонтон, Масс.: $35 як жертву голови відділу Константина Оліяра.

Відділ Червоного Хреста, ОДВУ, ч. 5, Гартфорд, Конн.: з коляди по $1: Павло Курко, Катерина Яросевич, Курдина, Апанович, М. Данилів, Анна Данилюк, Антін Локоть, Петро Приздзімурський; Стефанія Кундис 75 ц.; по 50 ц.: Павлина Солецька, Стефанія Малява, Малява, Даль, Ткачук, Галенда, Володимир Яросевич, К. Чипила; по 25 ц.: Мокрицька, Онуфрій Курко, Коникевич. — Разом $13.50. — З відчиту: Петро Приздімірський $10; по $5: Катерина Яросевич, Микола Лата, Стефанія Кундис; по $2: Михайло Яросевич, Володимир Яросевич; Іван Бойчук $1.50; по $1: Стефан Яросевич, М. Бойко, П. Грогоза, Ю. Карамазин, Іван Олияндер, Т. Бойко, М. Панзак. — Разом з відчиту $37.50. — З розпродажу календарів Катерина Яросевич $18, з представлення $30. Дрібні жертви $1.40. Разом переслано $100.80.

Відділ ОДВУ, ч. 5, Гартфорд, Конн.: Михайло Курдина $10; $8.25 вкладки і вступне за С. Л., Б. К., $3.50 за „Вістник" з грудня й березня, $2.47 з пушки Катерина Яросевич і $1.10 Юлія Локоть. — Разом $25.32.

Відділ ОДВУ, ч. 46, Шікаго, Ілл.: $153.25.

Відділ ОДВУ, ч. 4, Гемтремк, Міш.: $50.

М. Цимбалістий $1.25; Стефан Мілян з Йонкертаун, Па.: $5; Іван Клок з Елізабет, Н. Дж.: $1.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (36)

Дивлячися з подивом на цю нерівну бортьбу, Тарзан постановив помогти чужинцеви, бо він хотів знати цього білого чоловіка, що готов був битися проти тисяч вояків та був так дуже подібний до нього. Він кинувся до бою, знаючи, що на випадок невдачі йому прийдеться ділитися з чужинцем долею, муками й смертю...

„Тимчасом у таборі фільмової виправи по нападі Басутів незнана доля Обровського була предметом довгої спекуляції. Остаточно всі признали за певне, що його схопили й убили дикі вороги. „Бідний Станислав!" — казала Ронда. „Він не буде мати навіть пристойного похорону!"

„Він на нього навіть не заслугує", сказав Джимі, помічник кухаря. „Він покинув нас підчас пожару". Ніхто не є боягузом тому, що хоче бути боягузом", відповіла Ронда. „Ми повинні, милосердитися над ним". Бил Вест згодився з нею. „Можливо, що й ми милосердилисяб над ним, якби він нам подобався". Бил все ще боявся, що Ронда любила Обровського.

Нагло Пет О'Ґрейді всунув голову в середину шатра й закликав Ормена. „Араби кажуть, що вони більш не будуть стояти в ночі на сторожі — від півночі до шостої години рано". „Добре", сказав Ормен. Але він певно був би ліпше застановився над своїм положенням, якби був знав, які пляни мали Араби.